

❖ EMYN MAWL MAIR: NID HAPUS OND LLAWEN ...

Luc 1:46–55

Un o bennaf fendithion ffydd yw'r gallu i ymlawenhau er gwaethaf pob trafferth, gofid a phoen. Mae llawenydd ein ffydd yn lletach a dyfnach, yn uwch a gwell na phob hapusrwydd. Dibynna hapusrwydd ar amgylchiadau; mae llawenydd yn annibynnol o amgylchiadau. Ffrydia llawenydd ffydd o'r argyhoeddiad fod Duw wedi dod atom yn Iesu Grist, a'i fod '... yn llond pob lle, presennol ymhob man;' (David Jones, 1805–68; *C.Ff.* 76). Dywedodd Gabriel wrth Mair: 'Henffych well, tydi, yr un y rhoddodd Duw ei ffafir iddi! Y mae'r Arglwydd gyda thi.' (Luc 1:28b). Cythryblwyd Mair! Merch ifanc a'i byd eisoes a'i ben i waered! Roedd ar fin priodi. Roedd ei dyweddi – Joseff – lawer yn hŷn na hi. Roedd ei theulu, un ac oll, yn brysur yn ceisio cael y cyfan oll i drefn. Rhaid fyddai iddi adael ei chartref a symud i fyw at Joseff a'i deulu estynedig. Roedd bywyd Mair eisoes a'i ben i waered ac i ganol y cyfan daeth angel, a chreu o sefyllfa anodd, sefyllfa newydd a oedd ganwaith anoddach! Oddi mewn i'w chorff mae bywyd na welodd y byd ei debyg. Mae'r Gair ynddi'n ymgnawdoli! Pa ryfedd iddi gythryblu?! Roedd arni ofn bod yn fam, ac roedd ofn ei mam arni! Roedd ofn Duw arni, ac ofn ei chymuned arni hefyd. Roedd Duw a Gabriel yn gwybod bod Mair yn wyrth o fam, ond gwyddai Mair mai i bawb yn Nasareth, gwarth o fam a fyddai!

Yr un peth, yn anad dim byd arall, oedd ei angen ar Mair oedd cwmni rhywun oedd yn deall. Dim ond un person allai ddeall Mair... Elisabeth, un arall y trodd Duw ei byd ben i waered! Wrth groesi rhiniog drws Sachareias ac Elisabeth, cyfarch Mair Elisabeth a mynna llawenydd Elisabeth fynegiant: 'Pan glywodd hi gyfarchiad Mair, llamodd y plentyn yn ei chroth a llanwyd Elisabeth â'r Ysbryd Glân; a llefodd â llais uchel, "Bendigedig wyt ti ymhlith gwagedd, a bendigedig yw ffrwyth dy groth..."' (Luc 1:41–42). Bendigedig? Nid oedd Mair wedi meddwl rhyw lawer am y darn hwnnw o'i phrofiad! Lletchwithdod a gofid ei sefyllfa oedd wedi mynnu sylw hyd yn hyn; ond mae geiriau Elisabeth yn cydio ynddi ac yn ei deffro. Hyd yn hyn, roedd Mair wedi llwyr anghofio cyfarchiad yr angel: 'Henffych well, tydi, yr un y rhoddodd Duw ei ffafir iddi! Y mae'r Arglwydd gyda thi.' Roedd Mair yn Fendigedig! Aeth hynny'n angof ganddi! A hithau bellach yng nghegin Elisabeth, mae'r ffaith honno yn cydio ynddi ac wrth syllu i lygaid llon Elisabeth, mae Mair yn gweld y gwir. Bendigedig yw Mair o Nasareth! Bendigedig yw'r bywyd sydd yn ymffurfio ynddi. O sylweddoli hyn â Mair ati i ganu: 'Y mae fy enaid yn mawrygu yr Arglwydd, a gorfoleddodd fy ysbryd yn Nuw... am iddo ystyried distadledd ei lawforwyn... o hyn allan fe'm gelwir yn wynfydedig gan yr holl genedlaethau, oherwydd gwnaeth yr hwn sydd nerthol bethau mawr i mi, a sanctaidd yw ei enw ...' (Luc 1:46–49). Wrth ganu, mae ei chalon yn curo o gariad, a llawenydd yn llifo yn ei gwythiennau: 'Y mae fy enaid yn mawrygu yr Arglwydd... sanctaidd yw ei enw!' Testun Cân Mair yw'r cyfan oll y mae Duw wedi'i gyflawni, yn ei gyflawni, ac yn bwriadu ei gyflawni! I Mair, nid gwrthrych yw Duw bellach, ond profiad. Cam, er hynny, â Mair yw dweud mai dim ond canu'i phrofiad hi ei hun a wna. Wrth ganu'r emyn, mae Mair yn mynd y tu hwnt ac uwchlaw i'w phrofiad ei hun a phrofiad pawb arall y gwyddai amdanynt, at brofiad pob oes a chenhedlaeth o bobl Dduw. Mae Mair yn canu gyda, a thros y tlawd, dibwys, distadl; yr unig, galarus, gofidus ym mhob man, ac ym mhob oes! Atgoffa Emyr Mawl Mair mai Bendigedig ydym ninnau bob un. Mae Duw yn ymhyfrydu ynom ni ac mae Duw ar waith ynom a thrwom; ei drysor ef ydym.

'Santa Claus is coming to town. You better watch out, You better not cry... Santa Claus is coming to town' (allan o 'Santa Claus is Coming to Town' gan John Frederick Coats, 1897–1985, a Haven Gillespie, 1888–1975, ac a ganwyd gyntaf yn 1934). Cân llawer mwy poblogaidd nag Emyr Mawl Mair ond, os yw'r gân yn boblogaidd, yr emyn sydd llesol! Mae Mair yn canu dros, a gyda'r bobl sydd yn wylo'r Nadolig hwn. Mae'r gân yn cynnig hapusrwydd, mae'r Emyr yn estyn llawenydd. Nid digon Happy Christmas eleni, Nadolig Llawen sydd ei angen. Un o bennaf fendithion ffydd yw'r gallu i ymlawenhau er gwaethaf pob trafferth, gofid a phoen. Nid gwadu realiti miniog tristwch a gofid a wna llawenydd ein ffydd, ond eu goresgyn a'u llorio! Er mor heini a chryf ein tristwch, mae llawenydd ein ffydd bob amser yn ei ddal, bob amser yn ei lorio.

Boed i'r Nadolig hwn fod yn Nadolig Llawen i ni. Sut bynnag mae arnom, boed i lawenydd yr ŵyl hon ein cofleidio, ein cynnal a'n cadw. Llawenydd yw neges y Nadolig. Ei neges, nid ei ddymuniad! Mae Duw yn gwneud llawer mwy na dymuno'n dda inni. Am mai oddi wrth Dduw y daw'r llawenydd, fe all fod yn brofiad byw, personol i bob un ohonom, a phawb ym mhob man. Gwyddai Mair hynny... diolch ganwaith iddi am ein hatgoffa ni o hynny.

Owain Llyr Evans